

עטרת תפארת

זמן פרישה ממלאכה – ב"ב
4:09

פרשת
מקץ –
חנוכה
♦♦♦
שנת תשפ"ו
♦♦♦
גליון 330

במחיצת רבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה
טור שבעי מהחברות הגרמ"י שניידר שליט"א

אם "ימלאו העבים" גשם

הספר המהר"י מינץ על הב"ב

והיות שגברא רבה אמר מילתא, ולא הרחיב מה כתוב ברש"י ובמהר"י מינץ, זיכני הש"ת לראות את המהר"י מינץ בפנים (בספר דרשות מהר"י מינץ דרוש עשירי) בהספדו על מרן הבית יוסף זצ"ל, וראיתי את הדברים הנפלאים, אמרתי לזכות את הרבים בזה, והנה לשונו הק'. ואין ספק כי כפי ערך כבוד הנפטר והכמותו, כן ימעט או יגדל עליו ההספר, חכם פרטי בעיר, והכולל במדינה אף בכל העולם כולו, כפי רוחב שפע חכמתו ומדותיו התרומיות, כן יעשה רושם במיתתו.

ולדעתי לזה כוון שלמה המלך ע"ה כשאמר (קהלת י"א) אם ימלאו העבים גשם על הארץ יריקו, ואם יפול עין בדרום ואם בצפון, מקום שיפול העין שם יהוא. ופירש רש"י אם ימלאו העבים גשם וגו', במקום שהטובה צומחת ונכרת שם סופה לנח. אף כן דע שאם יפול עין וגו', אם ישכון אדם חכם וצדיק בעיר או במדינה, מקום שישכון שם יהיו נראים מעשיו אחרי מותו. ויפול מלשון על פני כל אחיו נפל.

ואני מוסיף נוסף משל, שכונת הפסוק לומר שאם הת"ח במדרגת עבים מלאים גשם, פירוש שהיה מלא על כל גדותיו, על הארץ יריקו, תלמיד חכם כזה ישקה כל הארץ, וראוי לעשות רושם על פטירתו בכל הארץ, כי כולם נהנו מזיו הוד תורתו בחייו, וכולם הפסידו בהעדרו.

ואם יפול עין וגו', אם הוא דומה לעין יבש או ערשה פרי במקום נטיעתו לבר, וזהו בדרום או בצפון, פירוש במקום מיוחד, במקום שיפול העין שם ירגישו בהעדרו, ושמה יספידוהו, עכ"ל. וכמדומה שכל מילה נוספת... מיותרת!

כוס "מלא" נשפך החוצה...

וברשות הקוראים היקרים שליט"א בנוגע למה שביאר המהר"י מינץ את הפסוק אם "ימלאו העבים" גשם, דהכונה שאם הת"ח במדרגת עבים מלאים גשם, פירוש שהיה "מלא על כל גדותיו", על הארץ יריקו, תלמיד חכם כזה ישקה כל הארץ וכו', חושבני שראוי להעתיק מה שהי' אומר רבנו הרבה בכנס "חינוך", בשם הגר"א.

וז"ל: ומובא בספר אהל יעקב להמגיד מדובנא וז"ל ואני בהיותי בוויילנא אצל מורי הוא רבינו הקדוש הגאון החסיד רבינו אליהו מוויילנא זי"ע, שאלתי את פיו לאמר איזה דרך יבוא השפע ובאיזה אופן ישפיע הצדיק מיראתו גם לבני דורו, השיב לי משל לכלי גדול אשר כלים קטנים סובבים אותו מכל צד ואתה תעמוד ותשפוך אל הכלי גדול בלי הפסק, בע"כ כאשר הכלי גדול נתמלא על כל גדותיו, אז כל מה שתשפוך עוד יגיע אל הקטנים אשר אצלה, אבל כל עוד אשר היא בעצמה לא נתמלא, כשי"כ שלא יגיע אל הסמוכים כל מאומה עכ"ל.

אומר לנו הגאון כי אדם שבא להשפיע על אחרים, כל זמן שהוא עצמו לא

זכר צדיק לברכה

עומדים אנו ימים ספורים אחרי "הוארציט הגדול", ועדיין הרושם "האדיר" נמצא בחלל, כאשר רבבות אלפי ישראל עלו בחמוניהם להשתטח על ציון רבנו זצוק"ל, ועצרות חיוק נעשו בכל אתר ואתר לזכרו. ונבואמר המוסגר, פעם בתקופת ל"ג בעומר, אמר רבנו: רבי שמעון הרי נמצא למעלה למעלה במקום גבוה מאד, ולמה לו לירד למטה. אלא שהקב"ה אומר לו "תרד", ותשמע את כל הצרות של כלל ישראל.. שבאים להשתטח על הציון.

איש "כלל ישראל"

ואחד מהדברים "המופלאים" לראות, שכל יהודי כאשר הוא, בלי חבדלי עדות וחוגים כלל, מבטאים את חסרוננו הגדול. כפי שהוית על עצמו, שכל אשר אפנה, משבת לפני הארציט, עד אחרי הארציט, פונים אנשים עם סיפור או התפעלות מיוחדת שהי' להם מרבנו, או מבקשים סיפור.. פלאי פלאות.

ולאחרונה נפגשתי בנוגע למקואות, עם יהודי ממזרח אחר לגמרי.. וכששמע שוכתי להיות אצל רבנו, מיד התחיל לדבר על גדולתו, ובפרט על הצניעות והפשטות שראו בביתו. ונראוי להזכיר, כשלמד רבנו בשיעור במס' ברכות (דף נ"ז ע"ב) שלשה מרחיבים דעתו של אדם אלו הן "דירה נאה", ואשה נאה, וכלים נאים. אמר הנה "הבית כאן" זה דירה נאה..]

וכן לפני כמה שנים הייתי אצל רב יישוב, שמשתייך ג"כ למגזר שאינו אוהד... וישב בחדר פשוט מאד, עם ריהוט ישן.. ואמר לי שבידודו ה' גר בכ"ב, והי' זוכה לראות מהמרפסת יום יום את רבנו הולך ברחוב הזון איש... ואלו הן התוצאות... בלי שדיבר אתו מילה אחת!

ואסיים פרט זה, עם משפט שאמר לי חסידישער ייד, [יהודי חסיד], כשפנה אלי ג"כ תספר לי סיפור על הראש ישיבה. שאלתי אותו מה רוצים כולם מהראש ישיבה, הרי הוא ה' רב "ליטאי". אמר לי אותו יקר, אתה לא צודק, הראש ישיבה לא השתייך ל"שום חוג", הוא ה' יהודי "כלל ישראל"...

אם ימלאו העבים...

וכמה מתאים לזה, דבר קדשו של רשכבה"ג מרן הגר"ד לנדו שליט"א שאמר בעצרת "המרכזית" בישיבתו של רבנו "ארחות תורה", בפתיחת דבריו.

וז"ל: אנו עומדים לאחר שמונה שנים מהסתלקותו של מרן ראש הישיבה זכר צדיק לברכה, אשר מסר נפשו למען קיום עולם התורה בכלל, וישיבות ארחות תורה בפרט.

ומעת סילוקו של צדיק, נפקד מקומו, וחסרוננו גובר לכלל ולפרט, וכמאמר הקהלת פרק י"א פסוק ג' אם ימלאו העבים גשם על הארץ יריקו ואם יפול עין בדרום ואם בצפון מקום שיפול העין שם יהוא, יעוין שם בפירוש רש"י, ובחפדו של מהר"י מינץ על אחד מגדולי דורו, ע"כ הפתיחה, [והמשך המשא הגדול מובא בגליון היקר "בעניני דיומא" 299].

פרשת השבוע – הבוקר אור...

בזכות פסוק זה, זכינו "לאורו הגדול" של רבנו, שזרח והאיר שמי עולם התורה והיהדות... כפי שסיפר שפסוק זה יצא בגורל הגר"א שעשה ידיד נפשו מרן הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצוק"ל, כשהתלבטו אם לעזוב את בריסק, בשנת תרצ"ז. ויצא לו הפסוק "חבקר אור האנשים שלחו חנם וחמריהם". והבינו שצריך ליסוע, ועי"ז סיבב הקב"ה את הצלתם מגיא ההריגה רח"ל.

כתוב בפרשה ויאמרו איש אל אחיו, אבל אשמים אנחנו על אחינו, אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו, על כן באה אלינו הצרה הזאת.

זכורני שפעם נכנס לרבנו, דודי הגדול והנעלה הרה"צ ר' זאב א. וולף זצ"ל, שזכה לנחל את הסמינר הגדול בכמות ובאיכות... שייסד אביו [מו"ז] הרה"צ ר' יוסף א. זצוק"ל, קרוב ליוכל שנים! ולא עשו צעד הכי קטן בלי להתייעץ עם גדולי ישראל, "מיום היווסדה".

ושאל שאלה מסוימת בנוגע לקבלת תלמידות... ואמר לו רבנו, בנוגע לשאלה החיא, שיש בחינה כזו, של "בהתחננו אלינו..." שזה מחייב הרבה יותר...

מלא, זאת אומרת שאיננו מלא "ברוהניות", איננו מלא בתורה ויראת שמים, הוא "לא יכול להשפיע", ומתי הוא יכול להשפיע, אחרי "שהוא בעצמו יעלה" והוא יהי אישיות נעלה, אז הוא ישפיע, ע"כ.

"מרום" את כל הדור..

ובזכרנו שביאר על מה שביקש רב פרידא - אחרי הבת קול שיצאה מן השמים ושאלוהו מה רוצה - אמר "שיזכו כל בני דורו לעולם הבא". והרי היו בעלי עבירות וכו', והאך רצה כזה דבר, וכתוב ג"כ שהסכימו אתו. וביאר הדבקה היתה, ש"כל הדור יתרומומו", ועי"ז יזכו לעולם הבא. ואמר דשייך "אדם אחד" שעל ידו "מתרוממים כל הדור". והזכיר דוגמאות מגדולי הדורות, ועפ"י הנ"ל, ניתן להוסיף עוד אחד לרשימת...

לעשות בשביל נצח!

ולעילוי נשמות רבנו, נביא קטע "מוסר חזק" שאמר הרבה, וכמדומה שזה חי' אחד הדברים הגדולים שעמדו כל הזמן "לנגד עיניו", ועפ"י חי, ועשה את כל מעשיו הכבירים.

וז"ל: ומכאן זה ראיתי בשם החפץ חיים שאומר כך, בן אדם משקיע הרבה שנים מחייו שלו כדי להשיג אומנות או משרה, ולמה הוא עושה את זה כ"כ הרבה שנים, כי הוא רוצה להתפרנס לכל החיים. וכמה חי בן אדם, שבעים שמונים תשעים, מאה! מי יש כבר שחי מאה שנה, אולי אחד או שנים שלש, מי חי כל כך הרבה. וזה הכל, ובשביל זה צריך לתת הרבה שנים כדי לחיות, ובלי זה אי אפשר.

א"כ כמה צריך לעשות בשביל נצח! הרי בן אדם לא צריך לחיות רק מאה שנה, רק צריך לחיות חי' נצח! החיים של בן אדם הם "לא כאן בעולם", רק בן אדם צריך לחיות "נצח".

ובדי לחיות נצח צריך "כל החיים לעבוד ולעשות" בשביל ליצור חי' נצח, ומה זה חי' נצח - תורה ומצוות, "ולא שום דבר אחר".

מללמוד חשבון, ומלמוד גיאוגרפיה מזה לא חיים נצח, רק ממה חיים נצח - מתורה וחסד, וזה כל אחד צריך לדעת. [לשון זו, מתוך כינוס חינוך לתורה ברמת בית שמש כ"ד אייר תשע"ב].

מאי "חנוכה" להתרומם!

ואי אפשר שלא להביא על "חנוכה", ונביא מה שנשא רבנו מסיבת חנוכה תשע"ד, בישיבתו הק' "ארחות תורה".

בדרך כלל כל דבר של שמחה צריך לרומם את האדם, וחנוכה במיוחד צריך לרומם את האדם, אחרי שהיו כל כך הרבה נסים בחנוכה, הרבה מאוד נסים. אחרי המסירות נפש של כלל ישראל - החשמונאים, חי' ממש נם, שנמסרו רבים ביד מעטים. אפילו שהיו המון חיילים של היוונים, הלכו במסירות נפש, ולחמו בכל הכוח, אין לשער איזה גדלות של החשמונאים. א"כ מה צריך להיות התועלת של היום טוב הזה.

למעשה אנשים יוצאים ידי חובתם בזה שאוכלים קצת מאכלים מיוחדים, אבל למה לא ראינו במציאות בן אדם "שמתרומם" מחנוכה? הרי חי' צריך להתרומם מאוד! ולמעשה כל אחד נשאר כמו קודם, אוכלים קצת דברים כאלו, אבל זה שום דבר! האם מהאכילה הזאת נהיה אדם גדול? ראיתם פעם בן אדם שמאכילה נעשה אדם גדול? מורחניות נעשים אדם גדול אבל לא מאכילה. ואפילו אכילה של קרבנות, משמע שכן היה מרום, אבל ג"כ לא כל אחד.

א"כ מה התכלית? הרי התכלית להתרומם, וזה באמת זמן מסוגל לזה, בזמן שהחשמונאים התרוממו עד כדי כך שהלכו במסירות נפש נגד היוונים. וכמו שכתוב בספרים שהיו שם "פילים" היוונים לקחו למלחמה פילים, וזה היה סכנת נפשות ממש, כל אחד היה צריך לסכן את החיים שלו, והם עלו מאוד! ואנחנו צריכים ללמוד מזה ג"כ להתרומם.

אמנם במציאות אני לא רואה אחרי כל החנוכה, עושים מסיבה כאן מסיבה כאן, האם מישוה מתרומם, לא ראיתי את זה, אבל העיקר התכלית הרי כן להתרומם. וצריך לעשות כל מיני דברים איך להתרומם, כי אם להישאר אותו בן אדם, מה כל העניין? וכי לאכול את המאכלים האלה, זה כל התכלית? לרקוד קצת לשיר קצת זה תכלית? התכלית הוא להתרומם! ואם לא מתרומם אז מה כל העבודה הזאת...

סליחה שאני אומר לכם, אבל אתם צעירים יש לכם אפשרות כן להתרומם, במשך החיים, אבל כל פעם אומרים פעם הבאה, פעם הבאה, ולמעשה האדם לא מתרומם.

הרי האדם נקרא "מהלך", ונתתי לך מהלכים בין העומדים, והמלאכים נקראו עומדים, כי המלאך אמנם הקב"ה ברא אותו בשכל כל כך חזק, הרבה יותר מבן אדם, אבל הוא עומד בשכל הזה שהוא נוצר, נשאר כך כל ימי חיותו מלאך. אבל כלל ישראל ואנשים בכלל, נקראים "הולכים" כי אדם כל הזמן או שעולה או שיורד כמו שכתוב בגאון, נמצא שאם כל הדברים האלה לא עושים שהאדם יתרום, ע"כ הוא יורד! כי הרי לא יכול להיות עומד, רק או שמתרומם או שיורד.

א"כ מה עושים עצה איך להתרומם, כי אם לא להתרומם, מה כל העניין של המסיבות, מה כל התכלית של המסיבות, שום דבר? אנחנו מבקשים שכל אחד יראה עד כמה שאפשר, לחפש ולחשוב איך מתרוממים, ואם יהי אפילו רק זה לבד, שיחשוב, זה ג"כ כבר התרוממות, זה שהגיע למדרגה כזאת שהושב איך עולים, איך לא נשאר כמו שהיה קודם, זה עצמו כבר התרוממות.

הקב"ה יעזור שכל החתורים כאן יחשבו קצת מחשבה רצינית, שרוצה להתרומם, לא להישאר כמו שהיה, וכל שכן לא לרדת, אז יהיה המאוש, ולזה כדאי כל המסיבות וכל הדברים, אחרת... הקב"ה יעזור שכל אחד ואחד יחשוב כזה, ויבוא לידי הכרה באמת שצריך לעלות, רק לעלות ולעלות, לא לרדת! כל אחד מאיתנו יעלה. ונזכה שהחנוכה יעשה לנו "שינוי" בדרגה של האדם, להתרומם, וזה יהי התועלת הגדול שהאדם יזכה בחנוכה.

מהו "עיון"

כפי שהבאנו לא מזמן, על גודל חובת לימוד "העיון", ורואים ג"כ האך שמרן רשכבה"ג הגר"ד לנדו שליט"א הוצר ומדגיש את זה השכם והערב, אביא קטע מהרשום אצלי בהגדרת "עיון", מתוך שאלות ששאלו בארגון "לב שומע".

שאלה: מה נקרא ללמוד בעיון.

תשובה: כשהוא לומד דבר צריך לדעת את זה מכל הצדדים, ואם הוא לא יודע, רק מספיק לו מה שידע מלמעלה, זה שיטתי.

שמעתי פעם משל, אחד הלך ללמוד באוניברסיטה, שאל את המורה שלו מה זה טלפון, אמר לו המורה טלפון, יש מכונה, אמר הה, יש מכונה, בסדר, הוא כבר יודע, אם יש מכונה, הכל בסדר...

הלא תראה האך דרכם של חז"ל, כמעט כל גמ' מתחילה על דרך זה, למשל מס' בבא מציעא, כתוב במשנה זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, שואלת הגמ' למה לי למיתני זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, ליתני זה אומר אני מצאתיה וכולה שלי, וזה אומר אני מצאתיה וכולה שלי, אומרת הגמ' חדא קתני. שואלת הגמ' חדא קתני, והא זה אומר וכו', בקיצור מה הגמ' אומרת פילפולים? על מה הגמ' עומדת על דקדוקים פשוטים, למה כתוב, הגמ' לא אומרת קרשיות של... רק פשט.

ואתו הדבר בעירובין בריש פרק כיצד מעברין דנה הגמ' אם מעברין עם ע' או מאברין עם א'. עמדו על דברים פשוטים כדי לדעת את העיקר, לדעת על בוריו מה כתוב. ובסוף יוצא מזה מערכות שלימות. הגמ' בבא מציעא מסיקה בסוף רישא מציאה סיפא מקח וממכר, וצריכא וכו', לימודות שלימה יוצא, וממה זה התחיל מוקדוק פשוט.

וכן בהתחלת ברכות הגמ' שואלת למה כתוב מאימתי, ואח"כ הגמ' לימודת שהכהן לא נטהר עד צאת הכוכבים, הכל מדברים פשוטים. רואים שקודם צריך להבין מה כתוב, ואח"כ לבוא ללימודות, אנחנו לא יכולים להידמות לחז"ל, אבל בכל זאת...

"אזהבים דבריה" - ברז מים "חמים" שנפתח בטעות

כבר הובא לפני תקופה, שיש להיזהר מאד, "שלא לפתוח ח"י" בשבת ברז מים חמים, שעיי"ז נכנסים מיד מים קרים, ומתבשלים במים חמים שבדוד. ואף "בדוד שמש" אסור.

ומי ש"בטעות" פתח את הברז מים חמים, ראיתי מביאים מגדולי הפוסקים, ש"לא יסגור", כי עיי"ז גורם שיתבשלו המים שנכנסו כבר.

מיהו בדוד "שמש" בלילה, אם זרמו כבר הרבה מים, עד שהמים בדוד שמש "קרים", ואין מי שיחמם כעת, ראיתי סברא שלכאז' יכול לסגור את הברז.

לתרומות להפצת הגליון השבועי ולקבלת הגליון ניתן לפנות למס' 055-7600953 וכן בקובץ השבועי "אוצר הפרשה" או למייל לאורו נלך s31626532@gmail.com וכן ניתן להשיג את הגליון מודפס ברש"י 14 קומה ב' ליד הדלת

לתועלת הרבים ניתן להאזין לדברים על פרשת השבוע מרבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקלה"ה. ע"י יבדלה"ט החברותא שליט"א כמידי עש"ק בקו אילת השחר שמספרו 0799-555-555 שלוחה 6.